

radom Milice Lukić «O neobjavljenom rječniku Peroja Josipa Riba-rića» u kojem autorica iznosi neke temeljne informacije o jednom dijelu rječničke građe Josipa Ribarića, njezinom ustroju i najvažnijim osobinama. Slijedi rad Milorada Nikčevića «Crnogorski književni jezik i perojski govor (na predlošku građe Josipa Ribarića)» u kojem autor daje sintetički inventar osobina crnogorskog književnog jezika, te analizira u kolikoj je mjeri ostao sačuvan crnogorski književni jezik kod crnogorskih Perojaca u trenutku kad je taj govor bilježio, vrednovao i proučavao Josip Ribarić. U «Prilogu proučavanju oaze starocrnogorskog govora na području istromanskog jezika (na predlošku građe Josipa Ribarića, Branka Milčetića i dr. – komparacije)» Dragomir Vujičić (†) nastojao je usporediti perojski govor s – prema mišljenju Josipa Ribarića i dr. matičnim crmničkim govorom, te nakon analize zaključio kako je perojski govor zapravo starocrnogorski, odnosno kako je zadržao bitne osobine tog govora, naravno s utjecajima okruženja. Na samom kraju Tabule nalazi se «Prilog bibliografiji o Peroju» Milorada Nikčevića koji predstavlja prvi pokušaj cjelovite bibliografije objavljenih radova o Peroju, složene vremenskim redoslijedom od XVI. st. pa do 1997. godine.

Na kraju ovog kratkog predstavljanja prvih dvaju brojeva Tabule, spomenimo i ljude koji su uložili najviše truda i napora oko pokretanja ovog časopisa, a to su dr. Robert Matijašić, glavni urednik Tabule, te članovi uredništva dr. Ivan Zoričić, dr. Goran Filipi te dr. Barbara Buršić-Giudici. Naposljetku nam ostaje još da novopokrenutom časopisu Filozofskog fakulteta u Puli poželimo uspjeh, odnosno mnogo suradnika i puno brojeva.

Marija Mogorović Crljenko

**5TH INTERNATIONAL CONFERENCE
ON URBAN HISTORY,
EUROPEAN CITIES:
NETWORKS AND CROSSROADS**

PETA MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O
URBANOJ HISTORIJ,
EUROPSKI GRADOVI: MREŽE I RASKRŠĆA
TEHNIČKO SVEUČILIŠTE BERLIN,
30. KOLOVOZ - 2. RUJAN 2000.

Međunarodna suradnja na polju urbane historije ima dugu tradiciju. Od kasnih 1960-tih, organiziraju se brojne konferencije i radionice sa temama iz europske urbane perspektive. Zaslugu za ranu koordinaciju i povezivanje europskih historičara, arheologa, arhitekata, sociologa, muzeologa, povjesničara umjetnosti i drugih stručnjaka, ponajviše leži na Maison des Sciences de l'Homme iz Pariza, a posebice na gospodinu Maurice Aymard pod čijim je rukovodstvom i došlo do širenje interesa za istraživanje urbane historije. Njemu je zbog navedenih zasluga, ovom prigodom bilo uručeno i posebno priznanje Udruženja europskih urbanih historičara. Kako su kasne 1980-te kulminirale velikim brojem novih istraživačkih tema, tako su se stvorili potrebni preduvjeti za osnivanje europskog udruženja urbanih historičara. Herman Diederiks (Leiden), Bernard Lepetit (Paris) i Peter Clark (Leicester) 1989. godine su od Europske komisije dobili financijska sredstva za organiziranje ne samo planiranih stručnih sastanka, nego i za novo udruženje historičara kao i kompjuterizirani registar istraživanja na polju urbane historije i tako je novo Udruženje europskih urbanih historičara bilo rođeno. 1992. je bila organizirana prva međunarodna konferencija u Amsterdamu sa 12 sekcija i više od 140 učesnika. Ubrzo nakon toga, slijede konferencije u Strasbourgu 1994., 1996. u Budimpešti i 1998. u Veneciji koja je okupila više od 300 učesnika, što zorno svjedoči o pojačanom interesu za ove teme.

Berlinska konferencija je do sada okupila najveći broj učesnika, (preko 430), uglavnom iz Europe, svakako je vrijedno spomenuti

stručjake iz Japana, Venezuele, Meksika, Južnoafričke Republike, SAD, Australije, Izraela itd. čime konferencija uistinu opravdava svoj međunarodni karakter. Za 4 dana trajanja konferencije iznešeno je nešto manje od službeno prijavljena 252 referata te se raspravljalo o raznim temama sa područja urbane historije u 35 sekcija. Iako su službeni jezici Udruženja europskih urbanih historičara bili engleski i francuski, organizator je ovom zgodom uključio i njemački. Spomenimo i to da će sljedeća međunarodna konferencija biti održana 2002. godine u Edinburgu pod tematskim nazivom: Moć, znanje i društvo u gradu.

Početak konferencije bio je obilježen uvodnim adresama članka Udruženja kako i predstavnicima grada Belina koji su se sa posebnom pažnjom osvrnuli na važnost i aktualnost konferencije za Berlin u trenutku njegove ekspanzije i pretvaranja u europsku metropolu. S ovim u vezi bilo je otvorenje izložbe u auli Tehničkog sveučilišta pod nazivom: "Gradilište Berlin - izgradnja i obnova njemačke prijestolnice" s težištem na ideji o stvaranju ne samo prijestolnice ujedinjene Njemačke, nego i super moderne europske metropole. Arhitektonske strukture poput onih na Potsdamer Platzu, zgrade Reichstaga kao i mnoge druge, jasno svjedoče o ozbiljnim nastojanjima da se nadoknadi izgubljeno i da se Berlinu da onaj značaj svrstavaju uz bok Londonu i Parizu.

U četvrtak ujutro konferencija je započela radom u sedam jutarnjih sekcija, a po podne još devet. Zbog brojnosti sekcija bilo je nemoguće prisustvovati svima, zato ćemo se detaljnije osvrnuti na rad samo onih sekcija na kojima je autor ovog teksta bio prisutan, a sumarno spomenuti pak one zanimljive, koje pokazuju novi trend u istraživanju urbane historije.

Sekcija koja se odnosila na urbani prostor i policiju imala je pet referata koji su raspravljali o raznim problemima grada i organizacije policije (utjecaji i praksa) od meksičkih gradova 18. i 19. stoljeća preko koncepta funkcije i reformi kraljevske policije

u Madridu i Napulju na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće, do strukture i organizacije lokalne policije na primjeru Grenoble u periodu 1900-1930. godine. Sekcija pod naslovom "Kultura, prostor i grad: Georg Simmel i raskršće moderniteta" okupila je pet referata, a sekcija pod naslovom "Teorija i prakse u izgradnji grada 20-og stoljeća: modeli i vizije", deset referata koji su se uglavnom bavili teorijskim aspektima grada i urbanog planiranja.

"Željeznica i grad" naziv je sekcije koja je okupila 8 referata. U prva tri referata pokušalo se raspravljati s aspekta željeznica i njezinog utjecaja na prostor, vrijeme i oblikovanje ne samo grada nego i nacije. Ralf Roth se u svome referatu osvrnuo na interakciju između željeznice i gradova na njemačkom prostoru u 19. stoljeću. U periodu 1820-1840. željeznica je dovela do pokretljivosti radne snage, ali i do korištenja za turističke svrhe. Roth navodi da je za rast željeznica veliku ulogu odigrala gospodarska razvijenost pojedinih regija poput Prusije, Saksonije i Šlezije koje su stvorile preduvjete za industrijski rast i prema tome shodnu željezničku mrežu. Željeznice su imale važnu ulogu u nastanku nacionalnih središta jer su omogućile veću i bržu migraciju stanovništva u gradove. Željeznica je također mjenjala strukturu stanovništva, jer je emigrantima omogućavala brže napuštanje zemlje i odlazak u emigraciju. Pored ovoga, i gradovi su gradili željezničke kolodvore zbog vlastitog prestiža i moći ali i psihološkog učinka na one koji su dolazili u grad željeznicom. U nekim gradovima (Oberhausen) željeznica je direktno onemogućavala bržu urbanizaciju. Roh zaključuje da su gradovi i željeznica bili u kompleksnom odnosu koji je ovisio o ekonomskim i promjenjenim socijalnim okolnostima.

Henk Schmal je govorio o odnosu gradova spram željeznice u Nizozemskoj. Tako Schmal iznosi podatak (temeljen na primjeru Rotterdama i Amsterdama) da je do 1860-tih godina interes za njezinu izgradnju ležao isključivo u privatnim rukama posebice, trgovaca. Dok

je Rotterdam imao direktnu vezu sa njemačkim prostorom preko mreže kanala - parobrodom, amsterdamski su trgovci taj nedostatak željeli nadoknaditi boljom kopnenom vezom - željeznicom. Rotterdamske su vlasti zajedno sa trgovcima ustali protiv izgrednje željeznice kao "nepootrebne novotarije" koja je istovremeno širila bojazan među stanovništvom da bi se bogati stanovnici mogli ubrzo iseliti iz njegovog središta. Schmal navodi da je u većini gradova željeznički kolodvor bio izgrađen na periferiji grada s izuzetkom Harlema. U namjeri da opiše konkurenciju željeznice sa tradicionalnim oblicima prijevoza govori i činjenica da je amsterdamski kolodvor također bio izgrađen na periferiji, odmah uz plovni kanal koji je vodio za Harlem. (Schmal navodi podatak da su putnici iz vlaka često pozivali one na kanalskom parobrodu da im se pridruže dovikujući kako je vožnja vlakom brža i udobnija). Schmal zaključuje da je na primjeru Holandije željeznica ipak izazvala društvenu segregaciju jer je omogućila bogatijem sloju građanstva da se iseli iz kuća u centru i preseli u ljetnikovce ili stalne kuće na gradskoj periferiji.

Ivan V. Nevzgodine je govorio o utjecaju transibirske željeznice na arhitekturu i urbanizam sibirskih gradova. U uvodu, autor je govorio o samoj izgradnji 8 000 km duge transibirske željeznice i problemima s kojima su se graditelji susretali. Zbog različite konfiguracije prostora bilo je potrebno izgraditi veliki broj kvalitetnih mostova, vijadukata kao i opskrbnih stanica. Ova činjenica dovela je ruske arhitekta u stanje stalne tehničke inovacije što je rezultiralo nastankom vlastite, vrlo kvalitetne, građevinske produkcije. To je imalo za posljedicu planiranje i izgradnju brojnih sibirskih gradova sa određenim arhitektonskim standardima koji se uočavaju pri izgledu željezničkih kolodvora, drugih popratnih građevina i općenito, u urbanom izgledu gradova. Nevzgodine napominje da je transibirska željeznica omogućila povećanje broja stanovništva u nekim regijama i do 5 puta, ali

da je u nekima došlo do njegovog znatnog opadanja kao posljedica migracija.

Slijedeća grupa referata na istu temu raspravljala je o utjecaju željeznice na život u gradu, na urbano planiranje te društvene i političke prilike. Diana Drummond je pristupila problemu sa "ženskog" stajališta. Ona je ukazala na problem spolova i željeznice koji je do danas bio dosta zanemaren. Njezin referat je u prvom dijelu raspravljao o teoretkoj problematici dok se u drugome, ona više bavila povijesnim izvorima i metodama za rješavanje ovog problema. Pamela E. Swett je usporedila željezničku mrežu Berlina s političkom situacijom, jer je u javnom prijevozu Berlina Weimarske republike "otkrija" politički radikalizam "iz kvarta", koji nije imao isključivo klasna obilježja koliko politička. Alena Kubova je govorila o željezničkim kolodvorima i planskim projektima u Pragu od 1845-1945.

Posljednju skupinu referata o željeznici obilježio je referat Allana Mitchella koji je napravio komparativnu analizu Pariza i Berlina kao željezničkih centara u 19. stoljeću. Anja Kervanto Nevanlinna je imala zanimljivo izlaganje o željeznici u srcu grada. Prateći nestanak ili ostatke željezničkih šina u modernom Helsinkiju, ona se upitala radi li se o izgubljenoj prošlosti ili nenapisanoj urbanoj historiji? Autorica se osvrnula na trajnu devastaciju željezničke infrastrukture u samom središtu koja zbog promjene strukture gradske privrede nije u funkciji kao na prijelazu stoljeća. Autorica spominje i političke razloge po kojima novi urbani prostor Helsinkija sa zgradom parlamenta i ostalim reprezentativnim objektima ne bi trpio u svojoj blizini takvo neugledno susjedstvo popu skromne drvene zgrade željezničkog kolodvora. Iza njezinog referata nametnulo se do sada još neriješeno pitanje da li staru željezničku infrastrukturu u središtu gradova treba sačuvati kao dio urbane historije ili zbog novih arhitektonskih, estetskih a ponajviše materijalnih razloga ukloniti. (Pitanje je o kojem i mi, ovdje u Zagrebu trebamo razmisliti).

Napomenimo naslove još nekoliko sekcija s interesantnim temama koji svakako predstavljaju novinu u istraživanju urbane historije. "Izvanredno stanje: gradovi i katastrofe" naziv je sekcije koja je raspravljala od potresa zahvaćene Messine 1783-1908, o požarima u finskim gradovima, raznim epide-mijama, do velikih poplava u Manchesteru i Hamburgu. U ovoj sekciji bilo je riječi i o aspektima urbanog planiranja u kasnom Ottomanskom gradu nakon velikog požara. O nastanku institucija za brigu o čistoći grada u pred-modernoj eri bila je tema sekcije koja je okupila 5 referata.

U popodnevnom radu prvog dana konferencije bilo je već spomenutih devet sekcija. Dok su se u jednoj sekciji govornici bavili ograničenjima urbanog planiranja u socijalističkim zemljama u 20. stoljeću, dotle su se drugi bavili problemom odnosa srenje-vjekovnog i modernog grada s državom. Neke sekcije su imale dosta sličnosti jer su raspravljale o identičnim temama. Tako se jedna sekcija bavila prostornom organizacijom sajmišta i tržnica u gradovima od 15. do 17. stoljeća. a druga pak u prvi plan uzimala trgovca i njegovu okolinu tj. bavila se njegovim privatnim trgovačkim vezama u mreži trgovačke aktivnosti među gradovima. Ostale sekcije također pokazuju zanimanja za najrazličitije teme iz urbane historije, tako se sekcija o seksualnosti u europskim gradovima bavila od problema nastanka i kontrole prostitucije, odnosa štampe spram prostituciji do opisa pojedinačnih primjera u gradovima (London, Dublin, Berlin, Budimpeša, i Hag).

O ritmu i fluktuacijama gradskog života te gradskim ponašanjem općenito od 1750. godine na ovamo, bavilo se sedam referata. U sekciji "Šetajući gradskim ulicama" iznešeno je ukupno devet referata koji su raspravljali o ulozi gradskih muzeja kao i arheologije u kreiranju kulturne slike prošlosti grada. Nastanak određenog broja muzeja bio usko povezan sa ugledom i prestižom određenih društvenih krugova kao i gradske birokracije. Posebno zanimljiv bio je referat Anne Marie

de Wildt koja se bavi poviješću gradske djece i dječjih igračaka u gradskom muzeju Amsterdama u 20. stoleću.

Zanimljiva je bila i sekcija o "Društvima, udruženjima, klubovima i nastanku sistema urbanog povezivanja od 1600. godine". Stavros Bozos je usporedio "prijateljska" potporna udruženja (friendly societies) u Ateni i južnom Londonu u drugoj polovici 19. stoljeća. Bozos navodi da je članstvo u njima bilo dobrovoljno i da se pretežno sastojalo od građanstva dok su njegovi patroni uvijek bili članovi njegove gornje klase. U periodu industrijalizacije, socijalne fragmentacije (atomizacije) i kulturne standardizacije ova udruženja su odigrala stanovitu kulturnu ulogu šireći građanske vrijednosti. Ova društva su se suprotstavljala javnoj kulturi gostionica, te su zagovarala štedljivost, umjerenost i poticala na obiteljski život. Možemo zaključiti da su ova druženja djelovala kao oblik zabave i važno mjesto socijalizacije građanskog sloja.

O "građanskom pravu" srednje klase te djelovanju udruženja u post revolucionarnoj Francuskoj bila je tema referata Carol E. Harrison koja je obuhvatila kompleksan odnos države, individualnog i društva. U osnovi njezinog izlaganja leži ideja po kojoj su dobrovoljna udruženja stvarala sliku autonomne i samoupravne osobe, tj građana bilo da mu je priznato izborno pravo ili ne. Autorica zaključuje da je bez obzira na činjenicu da je pristup ovim udruženjima ovisio o intelektualnim sposobnostima, u praksi, pristup u civilno društvo tj. udružeje ipak bio ograničen, jer je ovisio o društvenoj klasi i spolu. O kulturi udruženja u drugoj polovini 19. stoljeća u Haagu govorio je Jan Hein Furnee, koji je analizirao djelatnost literarnog kluba "De Witte", te ustanovio određene konflikte, razlike i fragmentaciju unutar građanskog društva što je u suprotnosti s, po njegovom mišljenju, dominantnom percepcijom o monolitnosti građanskog društva.

O klubovima i udruženjima kao važnim pokazateljima mehanizma za društvene i kulturne promjene u prvoj polovini 19. stoljeća

govorio je Gunther Hirschfelder. Polazeći od komparativnog pristupa on je analizirao nastanak civilnih udruženja u Aachenu i Manchesteru pridavajući veliki značaj ulozi prosvjetiteljstva za nastanak brojnih civilnih udruženja krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Posljednji referat iz ove sekcije podnijela je Andrea Polyak koja je opisala aktivnosti gradske uprave u pogledu skrbi za siromašne u Budimpešti u drugoj polovici 19. stoljeća. Ona se osvrnula općenito na zaštitu siromaha kroz protekla dva stoljeća te je dala sliku Budimpešte u vrijeme industrijskog i gospodarskog poleta, te s tim u vezi objasnila uredbe i zakone koji su pravno regulirali brigu za siromašne.

Trećeg dana konferencije bilo je sedam juturnjih sekcija i sedam popodnevni. Kao i prethodnog dana teme sekcija su varirale od "historijskih" do onih manje historijskih. Od juturnjih, spomenimo onu koja se bavila transportom i urbanim razvojem prije industrijske ere tj. dolaska željeznice. Zanimljiva je bila i sekcija koja se odnosila na povijest početaka europske kinematografije i filma od 1900. do 1930-te. Komparativne analize Londona, Pariza, Brüsselsa, Amsterdama, Hamburga i ostalih gradova dale su važan doprinos proučavanju ove teme. O šarolikosti sekcija govori i ona koja se bavila strukturalnim promjenama i urbanim životom u sarim industrijskim središtima nakon II svjetskog rata, ovdje bi svakako trebalo pridodati i sekciju o vizualizaciji tj. stvaranju slike o gradskoj potrošačkoj kulturi u 19. i 20. stoljeću. U dvije manje sekcije, jedna se odnosila na problem spolova u gradovima pred industrijske ere, a druga, je raspravljala o ulozi gradskih vrata tj. njihovoj stvarnoj i simboličkoj funkciji.

Zanimljiva sekcija je bila i ona koja je sa naslovom "Na periferiji ili na raskršću kultura? Gradovi istočno srednje i jugo istočne Europe" bavila različitim aspektima urbanog razvoja na ovome prostoru. Ovdje ću samo kratko navesti za naše čitaoce one gradove i teme o kojima je u referatima bilo riječi: Hernhut u

Moravskoj, Danzig, o bugarskim gradovima nakon 1878, o spomenicima Berlina, Beča, Budimpešte i Praga, o arhitektonskoj školi u Livivu, o Klužu u sedmogradskoj te o Wrocławu u Poljskoj. Posebno bih ovdje izdvojio referat Tanje Damljanović koja je komparativnom analizom urbanističkih sadržaja Ljubljane, Zagreba i Beograda iznijela tri različita koncepta razvoja ovih gradova i načina na koji su oni postali nacionalni simboli i kasnije nacionalne prijestolnice. Autorica je tako usporedila katedrale, nacionalna kazališta, spomenike, groblja te ih stavila u kontekst političkog, gospodarskog i društvenog razvoja (izostavila spomenik Banu Josipu Jelačiću, ili značenje groba kardinala Alojzija Stepinca). Autorica navodi djelatnost poznatih arhitekata J. Plečnika u Ljubljani i V. Kovačićai i D. Iblera u Zagrebu, kao arhitekata koji su svojim građevinama značajno oblikovali duhovni tj. nacionalni karakter Ljubljane odnosno Zagreba. Kao suprotnost njima, autorica spominje I. Meštrovića koji je sa svojim djelima učinio značajne pomake ka stvaranju jedin-stvene "južnoslavenske" nacije (skica projekta za kosovski hram kao simbola jedinstva južnih Slavena, Spomenika pobjede na Kalemeg-danu). Prema njezinom mišljenju Meštrović nije uspio, jer grob neznanom junaku na Avali nije oživotvoro ideju kao mjestu - simbolu okupljanja oko nove nacije. U zaključku svoga izlaganja Damljanovića tvrdi da su različitosti u pristupu oblikovanja urbanog prostora ovisile o vanjskim faktorima (privredi, politici) koji su u navedena tri grada stvorili jake posebne, tj. nacionalne identitete. To je bio jedan od važnih razloga zašto nije bilo moguće stvoriti jedinstveni jugoslavenski identitet.

U popodnevni sekcijama tog dana bilo je također nekoliko zanimljivih tema poput, "Korupcija, skandali i gradska uprava u 19. i 20. stoljeću u kojoj su uglavno bili prisutni stručnjaci iz Velike Britanije što govori o njihovom velikom interesu za ovu problematiku. Ova brojčana supeiornost britanskih

znanstvenika uočila se i u sekciji "Pučka historija tj. historija "odozdo": gradsko siromaštvo i percepcija medicine i karitasa u zapadnoeuropskim gradovima". Alannah Tomkins i Ian Atherton odtžali su zajednički referat o karitatu i skrbi za siromašne u Engleskoj od sredine 16. do sredine 19. stoljća. U središtu istraživanja su katedrale i njihova potpora siromaštvu kao i zakonodavna i praktična aktivnost Henrika VIII u tom smislu. Autori su na temelju pojedinačnih studija određenih karitativnih ustanova, ustanovili bitne razlike u tumačenju, percepciji i djelatnosti oko siromaške skrbi. Aline Steinbrecher se u svome referatu osvrnula na sistem društvene zaštite i skrbi za umobolne u Zurichu u 17. stoljeću. Ona se bavi pojedinim primjerima ludila tj. umobolnim pacijentima, te kroz njihov opis analizirala različite gradske organe i tjela koja su imala važnu ulogu u odlučivanju o njihovoj daljnoj zaštiti. Zanimljiv je bio i referat Stuart Hogharta koji je posvećen jdnom pacijentu iz Manchesterske bolnice. Autor nije opisao samo životopis svoga pacijenta nego mu je poslužio za proučavanje tehnike liječenja u 19. stoljeću, anaizu odnosa liječnika i pacijenta, pacijenta i bolničkog osoblja itd. Slično ovom, bio je zanimljiv referat Frank Cromptona koji nam je iznio referat o Worchester-skoj javnoj bolnici za umobolne viđene iz perspektive jednog od njezinih pacijenata. Ostali referati na ovu temu tretirali su slične probleme samo u različitim gradskim središtima stoga ćemo ih ovdje ispustiti.

Na kraju trećeg dana rada konferencije spomenimo još neke zanimljive sekcije. Tako je bilo govora o odnosu grada i putujućih umjetnika u periodu od 1400 do 1750. godine, te o načinu življenja u modernim gradovima današnjice s posebnim težištem na obrazovne ideje, praksu te javne i privatne inicijative od 1880. do 1960. godine. Sekcija koja je po programu bila predviđena za zadnji dan konferencije, a odnosila se na problematiku jadranskih i jonskih gradova, bila je pomaknuta za dan ranije. Iz programa se može

zaključiti da je dvoje referenata bilo prijavljeno iz Hrvatske i to Arsen Duplančić iz Splitu sa temom o projektima i izgradnji u Splitu u prvoj polovini 19. soljeća, te Stanko Piplović za čiji referat naslov tada još nije bio određen. Treba napomenuti da su se pored 5 referata prijavljenih u ovoj sekciji čak tri odnosila na gradove Zadar i Split a dva na gradove na otoku Krfu, (ovje nismo ubrojili Piplovićev referat za koji se vjeruje da se odnosi na problematiku domaćih gradova) Svakako ovdje treba spomenuti referate talijanskih kolega Rite Tolomeo koja je podnijela referat o Zadru u prvoj polovici 19. stoljeća, te Guidi Zucconiu sa referatom o prenamjeni funkcije luka i lučkih postrojenja u Zadru, Splitu i Krfu.

Zadnjeg dana rada konferencije bile su simultano održane četiri sekcije i dva okrugla stola. Od sekcija spomenimo "Grad i kultura pisanja u srednjem vijeku", te sekciju "Globalna komunikacija u lokalnom okruženju" u kojoj je referat Aurore Wallace izazavo zanimanje jer je analizira "arhitekturu" vijesti u kasnom 19. stoljeću u New Yorku. Ona je svojim pristupom sugerirala novu metodu u "čitanju" i analizi povijesnih činjenica. Od spomenuta dva okrugla stola, prvi se odnosio na aspekte urbane historije u srednjevjekovno i rano moderno doba na kojem je ukupno, bilo podnešeno jedanaest referata vrlo heterogene tematike. Slično kao i u prvom, drugi okrugli stol se bavio aspektima urbane historije u moderno doba. Pročitano je trinaest referata također vrlo različitog sadržaja, te prepostavljam da je to bio svjestan odabir organizatora da na ovaj način zaključí rad konferencije.

Napomenimo i to da je unatoč velikom broju sekcija i referata organizator organizirao nekoliko izleta koji su imali za svrhu upoznati goste sa kulturnim, povijesnim i arhitektonskim sadržajem Berlina. Pored razgledanja novog i impresivnog Potsdamer Platzja, zgrade Reichs-taga, ili pruske arkadije - potsdamski park i dvorac Sanssouci, posebno bih izdvojio zajednički izlet brodom po rijeci Spree gdje je vizualno upoznavanje sa

modernom arhitek-turom grada doživjelo vrhunac.

Na kraju bi smo mogli kratko sažeti, da je berlinska konferencija o urbanoj historiji bila značajan znanstveni skup svjetskih stručnjaka koji su svaki sa svoga polja istraživanja na multidisciplinarnan način razjašnjavali problematiku grada i života u njemu od srednjovjekovlja do danas. Uočava se veliki broj najraznovrsnijih tema što svakako govori i o širenju istraživačkog interesa na područja koja su do sada bila terra incognita. Zapaža se, da pored "tradicionalnih" stručnjaka u povijesnom prostoru poput urbanih, socijalnih ili ekonomskih povijesničara, te sociologa, povijesničara umjetnosti itd. sve se više pojavljuju nove skupine stručnjaka poput arhitekata, arheologa, liječnika, muzeologa, teoretičara filmeke umjetnosti kao i ostalih disciplina koji se vrlo stručno bave povijesnim temama. Pitanje je da li je broj i tematika pojedinih sekcija te pripadajućih im referata bio najsretnije riješen. Uočljive su neke sličnosti kako u naslovima nekih sekcija tako i u sadržaju pojedinih referata što bi se moglo riješiti tako da se među sličnim referatima izaberu samo oni najkvalitetniji tj. oni koji

donose bitne novine u istraživanju urbane historije. Na taj način bi se dobio manji broj ali zato kvalitetnijih referata. Ipak, uz svu glomaznost ove konferencije, možemo zadovoljno zaključiti da smo postali bogatiji za nova saznanja i istraživačke teme iz urbane historije.

Izdvoio bih neke od tema za koje vjerujem da će i dalje biti predmet sveobuhvatnog istraživanja stručnjaka poput uloge željeznice u razvoju grada, zatim uloga gradskih muzeja i ostalih javnih institucija kao i interes za civilno društvo tj. nastanak dobrovoljnih udruženja. No, ono što zamjećujem kao nedostatak među selektiranim referatima je i činjenica da je osim nekoliko izuzetaka, (sekcija o trgovcima ili putujućim umjetnicima) bilo vrlo malo referata koji bi se bavili širom problematikom analize struktura gradskog stanovništva i odnosa među njima.

5. međunarodna konferencija o urbanoj historiji ispunila je očekivanja većine sudionika jer je raznovrsnim istraživačkim temama zadala nove smjernice i poticaje za buduća istraživanja.

Robert Parnica

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA LIII
ZAGREB 2000.

UDK 93/99

ISSN 0351-2193

Historijski zbornik, god. LIII, str.1-283, Zagreb 2000.

Izdavač

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor

Mirjana Gross

Ivan Kampuš

Franko Mirošević

Ivica Prlender

Tomislav Raukar

Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik

Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:

ABC Clio

Historical Abstracts

America: History and Life

Adresa uredništva

Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:

Horetzky